

DIGITAL TAX – NECESSITY AND REALITY

Plamen Iliev

New Bulgarian University - Department of Economics Sofia, Bulgaria, kaviplas@abv.bg
pkiliev@nbu.bg

Abstract: In 2018 it is an idea of the European Commission and initiatives from countries such as England, France, Israel, India, as well as the countries of the Organization for Economic Cooperation and Development - OECD, etc., which have joined the multilateral convention for the implementation of measures related to the prevention of soil erosion the tax base and the shifting of profits - BEPS, who seek understanding to introduce a new tax, or so on. digital tax, the question of implementing urgent changes in taxation and tax collection was raised. At the heart of the idea are many economists and politicians, for whom, along with the positive consequences caused by ubiquitous digitization in recent years, there are no less negative ones, one of which is caused by the destructive impact of digitization on tax collection. The corona virus epidemic has also put a strain on the European economy and highlighted the need to reach an agreement on a global framework for digital taxation, commented the European Commissioner for Economy, P. Gentiloni, to Euroactiv in 2020. The current taxation system was created years ago, when Industry 4.0 was not fully known, as a prerequisite for the emergence of digitization and digitization, and digital services did not exist. According to her, taxes are also paid at the place where a given service is generated, but now in the technological world, however, products such as software can be developed anywhere in the world, or for example in a country with low taxes, and from there to sell all over Europe. It is precisely the lack of digital borders that is a prerequisite for creating various mechanisms to balance taxation so that a fair percentage of the revenue generated for a given company falls into the relevant national treasury where such products are sold.

Keywords: digitization, taxes, digital services, digital tax.

ДИГИТАЛЕН ДАЊЪК – НЕОБХОДИМОСТ И РЕАЛНОСТ

Пламен Илиев

Нов Български Университет-Департамент „Икономика“ София, kaviplas@abv.bg /pkiliev@nbu.bg

Резюме: През 2018г. по идея е на Европейската комисия и инициативи от страни като Англия, Франция, Израел, Индия, както и страните от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие - ОИСР и др., присъединили се към многостранната конвенция за прилагане на мерки, свързани с предотвратяване ерозията на данъчната основа и прехвърлянето на печалбите - BEPS, които търсят разбиране за въвеждане на нов данък, или т.н. дигитален данък, се повдигна въпроса за осъществяване на неотложни промени в данъчното облагане и събирането на данъци. В основата на идеята са множество икономисти и политици, за които наред с положителните последици предизвикани от повсеместната дигитализация през последните години, съществуват и не по-малко отрицателни такива, като една от тях е предизвикана от разрушителното въздействие на дигитализацията върху събирането на данъци.

Епидемията от корона вирус също предизвика напрежение върху европейската икономика и подчерта необходимостта от постигането на споразумение за глобална рамка за дигитално данъчно облагане, коментира еврокомисаря по икономика П. Джентилони, пред Euroactiv през 2020 г.

Сега действащата система за данъчно облагане е създадена преди години, когато не беше позната напълно Индустрия 4.0, като предпоставка за появата на цифровизация и дигитализация и не съществуваха дигиталните услуги. Според нея на мястото, където се генерира дадена услуга, се плащат и данъците, но сега в технологичния свят обаче, продукти като софтуер могат да се разработват навсякъде по света, или например в страна с ниски данъци, и оттам да се продават в цяла Европа. Именно липсата на дигитални граници е предпоставка да се създадат различни механизми, с които да се балансира облагането, за да може някакъв справедлив процент от генерираните приходи за дадена компания да попада в съответната национална хазна, където се продават такива продукти.

Ключови думи: дигитализация, данъци, дигитални услуги, дигитален данък.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Независимо от многото положителни страни на новите технологии и дигитализацията за бизнеса, съществуват и не по-малко негативни последици, поради което разглеждането и въвеждането на данък

върху приходите на дигиталните компании, разполагащи с онлайн търсачки, платформи, социални мрежи и др. е продиктувано преди всичко с разрушителното влияние на дигитализацията, упадъка на местните бизнеси, както и с огромните възможности за избягване на данъци от страна на големите технологични компании.

Дигиталният данък реално е вид данък, подобно на корпоративен данък, с който трябва да се облагат приходите на компаниите от предоставените от тях дигитални услуги. Особено при него е, че мястото на сделката и облагане не е там, където е установена компанията, а там, където е генериран нейният приход, т.е. в друга държава. Засега липсва международно уреждане на този тип данък, т.е. няма международно споразумение или повсеместно законодателство с което да се регулира и той е като изолирано явление в отделните държави, водени от тяхната собствена фискална политика, независимо, че касае един и същ проблем. По принцип в сферата на данъчното облагане винаги е доста трудно да има единомислие между отделните страни, защото за всяка държава водещ е нейният собствен интерес. Между страните – членки на Европейския съюз също има известни разминавания и противоречия по тази тема, затова и досега трудно може да се срещне универсално законодателство в света за унифициране на данъчната политика. В случая почти винаги в областта на данъците се срещат и използват предимно двустранни споразумения или спогодби между страните - СИДДО, с които се цели избягване на двойното данъчно облагане, които влизат в сила само след тяхното двустранно ратифициране от съответните законодателни органи.

2. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ДИГИТАЛЕН ДАΝЪК

Според Организацията за икономическо сътрудничество и развитие – ОИСР, стратегиите за BEPS обхващат по-скоро различни възможности за използване на съществуващите пропуски и несъответствия в данъчните правила, което пък дава възможност на компаниите предоставящи услуги зад граница, в други страни да използват BEPS, получавайки конкурентно предимство пред местни доставчици, което засяга справедливостта и целостта на данъчните системи. Подобно нещо рефлектира върху данъкоплатците да не спазват данъчното законодателство, при положение, че вече немало мултинационални компании законно избягват да начисляват и плащат корпоративни данъци върху доходите.

За начало на идеята за въвеждане на нов данък е от 2018г., когато Европейската комисия и инициативи от страни като Англия, Франция, Израел, Индия, както и страните от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие - ОИСР и др., присъединили се към многостранната конвенция за прилагане на мерки, свързани с предотвратяване ерозията на данъчната основа и прехвърлянето на печалбите - BEPS, които търсят разбиране за въвеждане на нов данък, или т.н. дигитален данък, се повдигна въпроса за осъществяване на неотложни промени в данъчното облагане и събирането на данъци.

Част от тези планове бяха публикувани в края на 2019г., с които се търсеше консенсус между участващите страни, за облагане на доходите в трети страни, на технологичните гиганти като Google, Amazon, Facebook и др. в рамките на т. н. BEPS2, така че новият модел за облагане на дигиталната икономика да бъде одобрен до края на 2020 г. За съжаление или не, нещата се забавиха и проточиха, вероятно и заради Ковид кризата и заради други различия, като процеса продължава в някаква последователност, до сега.

Очакванията бяха предимно с розов оттенък, че цифровата икономика и дигитализацията ще донесат много ползи за обществото и бизнеса като цяло, но появата на някои цифрови дейности и услуги, както и нови бизнес модели, предизвикаха сериозни проблеми за сега действащите данъчни системи. Сега действащата система за данъчно облагане е създадена преди години, когато не беше позната напълно Индустрия 4.0, като предпоставка за появата на цифровизация и дигитализация и не съществуваха дигиталните услуги. Според нея на мястото, където се генерира дадена услуга, се плащат и данъците, но сега в технологичния свят обаче, продукти като софтуер могат да се разработват навсякъде по света, или например в страна с ниски данъци, и оттам да се продават в цяла Европа. Именно липсата на дигитални граници е предпоставка да се създадат различни механизми, с които да се балансира облагането, за да може някакъв справедлив процент от генерираните приходи за дадена компания да попада в съответната национална хазна, където се продават такива продукти.

3. РЕАЛНОСТ ЗА ДИГИТАЛЕН ДАΝЪК

През последните три години, към края на 2022г. се предприеха множество инициативи и дейности за приобщаване на данъчните системи на държавите членки от ЕС, за да отговорят на изискванията налагани от цифровата ера и дигитализацията.

Затова още в началото на 2020г., ЕК обърна внимание на състоянието на данъчните администрации в страните от ЕС и нуждата от международни данъчни реформи, като се обсъдиха различни варианти относно новите моменти за данъчно облагане, предизвикани от цифровизацията и съобразени с приобщаващата

рамка на ОИСР/Г-20 за възможно свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби, като се постигна съгласие и се обособиха т. н. два стълба за преговори:

- преразпределяне на печалбата на цифровизираните предприятия -стълб 1;
- обща реформа на международното корпоративно данъчно облагане -стълб 2;

- Първият се отнася за предоставяне на права за данъчно облагане на големите многонационални компании в страни, в които реализират печалби, като нов данък, който засега интернет гиганти като Google, Amazon, Facebook и др. реализиращи огромни печалби в целия свят на база развити технологии и дигитализация, за които не плащат съответен налог. Основният елемент трябва да е многостранна конвенция, за което продължава да тече още техническа работа относно детайлите.

- Вторият касае намаляване на възможностите за свиване на данъчната основа и прехвърляне на печалби, за да се гарантира, че големите многонационални групи от компании ще плащат поне някаква минимална ставка на корпоративния данък, за което вече е налице правно изражение като директива на ЕС, която беше приета единодушно от всички държави членки в края на 2022г.

В края на 2020 г., ЕС чрез министрите на финансите в страните членки прие известни заключения по основните въпроси за изменения в областта на данъчната политика и за възстановяване от кризата с COVID-19, за които е нужно бързо решение, касаещи новите проблеми, свързани с цифровизацията на икономиката и подобряване на доброто управление в данъчното облагане в ЕС и в света.

В тази посока, още в началото на 2021г., бяха приети нови правила за цифровите платформи с измененията на Директива 2011/16/ЕС относно „административното сътрудничество в областта на данъчното облагане, за оператори на цифрови платформи да отчетат доходите, получени от продавачите използващи техните платформи, а държавите членки автоматично ще обменят тази информация. Новите правила обхващат цифровите платформи, намиращи се както в ЕС, така и извън него, и спомагат да се гарантира, че продавачите плащат полагащия им се дял от данъците“.

По същото време се приеха и решения за данъци при електронната търговия, като от средата на 2021 г. са сила нови правила за ДДС при онлайн търговия за равни условия на конкуренция за всички предприятия, с което се цели укрепване на европейския пазар и увеличение на конкуренцията за европейските компании на вътрешния и на световния пазар, както и засилване превенцията срещу данъчните измами.

Година по-късно, в края на 2021г. съветът прие нови правила и за минимално ниво на данъчно облагане на печалбите за най-големите корпорации, с общ годишен оборот над 750 мил. евро да се облага с данъчна ставка, която не може да е по-малка от 15%, с приемането на които, целта е да се ограничи риска от свиване на данъчната основа и прехвърляне на печалби, с което се гарантира, че ще се плаща договорената глобална минимална ставка на корпоративния данък.

Още през 2019г. Франция, Австрия, както и ЕС, заявиха, че ще въведат едностранно дигитален данък, ако не се намери решение в рамките на ОИСР, когато във Франция вече бе приет такъв данък от Долната камара на френския парламент в размер на 3%, който ще се прилага ретроактивно, при липса на напредък. върху приходите на интернет гиганти като Google, Amazon и Facebook. Целта е да не се допуска такива компании да избягват плащането на данъци чрез преместване на централите си в страни членки на ЕС с ниски данъци, защото те почти не плащат данъци в държави, където имат големи продажби. Френският проектозакон предвиждаше 3% данък върху приходите във Франция на цифровите компании, които имат приходи на световно ниво повече от 750 милиона евро и в европейската страна над 25 милиона евро.

Нормално дигиталния данък се приема различно в отделните страни, като например в Унгария се облагат приходите от реклама, във Великобритания – отклонението от облагане, в Индия има изравняващ данък, касаещ рекламите, във Франция върху онлайн реклами, платено посредничество чрез онлайн платформи и продажба на потребителски данни. Други европейски държави като Австрия, Испания, Италия и Великобритания, обмислят данъци върху цифровите услуги, а извън Европа Турция също наложи цифров данък, а Канада планира да наложи данък върху корпорациите, предоставящи цифрови услуги, който ще остане в сила, докато големите държави излязат с координиран подход за данъчно облагане, като се очаква приход от над 500 млн. долара, годишно

Според Bloomberg, обаче САЩ твърдят, че подобни данъци не се налагат заради справедливост при облагането, а за събиране на допълнителни средства от големите американски фирми, с което се отваря нов фронт в търговската война. В случая САЩ се позовават на местен Закон за търговията от 1974 г., според който могат да предприемат ответни ходове срещу търговските практики, които считат за несправедливи, и затова наложиха 25 % мита върху редица френски стоки, като грим, сапун и др. на стойност над 1,3 млрд. долара през юли 2020 г., в отговор на решението на Долната камара на Френския парламент за въвеждане на дигитален данък. Получи се конфузна ситуация, като част от сделка и поредица от срещи между

президентите на двете страни, САЩ забавиха изпълнението на своите мерки, а Франция отстъпи и спря събирането на данъка.

Под напрежение и независимо от напредналите преговори, ЕС в края на 2021г. отложи въвеждането на облагане с дигитален данък, най-вече под натиска от САЩ, който се засилва над ЕС и страните членки и в други сектори, включително и относно войната в Украйна. Европейската комисия обяви, че отлага плана за дигитален данък в ЕС, за да не попречи за постигане на общо споразумение, за по-справедливо данъчно облагане, независимо, че бе заложено в плана на ЕС, парите събрани от дигиталния данък, да помогнат за плащането по плана за възстановяване от пандемията в размер на 750 млрд. евро.

Въпреки посочените проблеми и сериозни разминавания със САЩ, на 12.12.2022г. държавите –членки на ЕС, постигнаха принципно споразумение да прилагат на европейско равнище компонента за минимално данъчно облагане, известен като стълб 2, на реформата на международното данъчно облагане на ОИСР. Посланиците на държавите – членки на ЕС, решиха да препоръчат на Съвета да приеме директивата за стълб 2, след което ще започне писмена процедура за официалното приемане.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Посочените проблеми относно въвеждането на т.н. дигитален данък върху приходите на технологичните компании като Google, Amazon, Facebook и др. за предоставените от тях дигитални услуги в други страни навеждат обикновения читател на следните заключения:

-Безусловно действащата данъчна система е остаряла и до известна степен неприложима в условията на дигитализацията на бизнеса и обществото

-Развитието и приложенията на новите технологии и дигитализацията в бизнеса и обществото изискват и налагането на нови данъци за поддържане на известно равновесие в бизнес развитието на компаниите срещу свръх натрупване на необлагаеми печалби и запазване на конкуренцията, особено след Ковид кризата, какъвто се явява дигиталния данък, който въпреки съпротивата трябва да бъде въведен, и дори повече от 3%

-ЕС като независима организация, обединяващ страните членки за по-добро икономическо, социално и политическо развитие, се оказва силно зависима от САЩ....

-САЩ от своя страна показват как се бранят собствени икономически интереси, респективно на американски компании

-Последната година и половина ЕС и страните членки стават все по-зависими икономически и политически от страна на САЩ по отношение и на войната в Украйна, като никой не си дава сметка, че тази война е в центъра на Европа, а не в САЩ, където не е имало такава от повече от 150г., за разлика от Европа, и последствията ще само за европейските страни и икономики. Няма да е чудно, ако след 1-2 години САЩ предложат нов план „Маршал“ по подобие от 1948г. за възстановяване на европейските страни и засилване на тяхната зависимост!

Използвани Източници

Динкова, М. (2019). Дигиталният данък на кръстопът между икономиката и политиката [https://assets.website-files.com/](https://assets.website-files.com/www.cio.bg), www.cio.bg. Спис./дайджест СИО за бизнес технологии и лидерство, бр.11, ноември 2019

Доклад -"Маккинзи"(2020). Цифрови предизвикатели в следващото нормално за Централна и Източна Европа-"Маккинзи"

Илиев, Пл. (2022). Съвременният контрол в ерата на дигитализация

Шваб, Кл.(2021). Капитализъм на заинтересованите

https://en.wikipedia.org/wiki/Base_erosion_and_profit_shifting, 2023

<https://ec.europa.eu/info/> 2023

<https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2022/12/12>

<https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/digital-taxation/> 2023

<https://www.reuters.com/> 2023

<https://www.bloomberg.com/europe>, 2023

https://clubz.bg/115552-sasht_iskat_evropa_da_otlozhi_proekta_si_za_digitalen_danak, 2023

<https://news.bg/about/frans-pres>, 2023